

Prvi podaljšani tvit: O nadarjencih!¹

Peter Prelog

Mladi, o katerih govorimo, so najstniki od zadnjih razredov osnovne šole do brucov. Pri pouku bi bilo treba podpirati VSAKEGA učenca, kakršen pač je, seveda tudi nadarjene. Nerealno bi pa bilo pričakovati, da lahko učitelj prilagodi pouk ('inkluzivno') vsakemu posamezniku (izmed npr. 150, ki jih morda uči v šolskem letu) tak 'kraljevski' pouk, ko se vsi učitelji prilagajajo vsakemu posameznemu učencu – si lahko na svetu privoščijo le izbranci. Učitelj mora sam, po svojih nagnjenjih in strokovni presoji, izbrati učence, na katere bo večkrat pomislil pri pripravah in potem z njimi (morda tudi individualno) več delal – če naj bo pouk dober, mu te izbire ne sme nihče predpisovati, en učitelj se bo več ukvarjal s tistim v 'čakalnici', drugi z nekim super 'nadarjenim' v 'učilnici'. Sploh ni nujno, da bi se posebej ukvarjali le z 'nadarjenim', toda plačani učitelj pač upošteva predpise in navodila plačevalca pouka, to je pri nas država – ta pa se pri nas na žalost ravna predvsem po zelo problematični, toda sedaj zelo 'modernejši' ameriški vzgoji tekmovanja in prestiža. Zato imamo tudi center za nadarjenost, učenje vzpodbujamo s tekmovanji in se zavzemamo za posebno pomoč nadarjenim (posebno uspešni bodo itak šli študirat in potem delat v – Ameriko!). Ob naši državni majhnosti in relativni ne-bogatosti se pa lahko vprašamo – podobno kot ob naših težavah v zdravstvu – ali morda ne pretiravamo? In ker že imamo center za to reč (torej tam nekdo računa tudi statistike): koliko pa imamo v Sloveniji vsako leto v šolah izjemno 'nadarjenih' fizikov, koliko je to procentov vseh vrstnikov, koliko je pa vseh z oceno odlično v fiziki?

Že precej let je minilo, odkar sem odšel v penzijo, zato seveda trenutnih razmer v šolskih razredih ne poznam. Imel sem pa nekoč učenca, ki je potem postal zelo imeniten in znan. Toda kasneje nikakor se nisem mogel spomniti, kakšen je bil ta fant v razredu. Očitno pri fiziki ni bil 'pomemben', ni izstopal po znanju in se za to niti ni trudil! (Tudi pri pouku slovenščine je možno, da tam nadarjenec za fiziko sploh ne izstopa!) Po desetih, dvajsetih letih pa je dokazal, da je zares 'nadarjen'. Seveda ne za fiziko! Bi človek rekel, pa saj ta fizike ne potrebuje ...! Toda vsak sposoben človek potrebuje tudi solidno splošno izobrazbo! Že zato, da ne bo govoril o Francetu Can-

karju in Ivanu Prešernu, ali pa o tem, koliko mm dežja pade na kvadratni meter, ali koliko elektrarna 'proizvaja na leto megavatov' (in hkrati odločal o milijardah evrov v ta namen!)... itd.!! Učiteljevo delo je splošna izobrazba vseh in ne le doping za tekmovanje posameznikov!

Nadarjeni: Včasih imamo srečo, da je v razredu kak posebno nadarjen fant ali dekle, nikoli pa nisem bil prav posebno prepričan, da je za nadarjenega Franceljna nujno, da bi znal svojo prvo atomsko bombo sestaviti že v drugem razredu gimnazije in da bomo veeceeliko zamudili in mu škodili, če mu tega – s posebej prilagojenim poukom in dejavnostmi – ne omogočimo! Upoštevati moramo to, kar je avtorica prvega članka zapisala v sklepu: tudi nadarjenec je človek in osebnost, to moramo v šoli vsestransko (ne samo pri fiziki!) dograjevati in ga (to pa je moj dodatek) ne smemo le izkoriščati kot dirkalnega konja šole, ambicioznih učiteljev ali staršev na amerikanizirano – poneumljenih tekmah znanja določenega šolskega predmeta! Talent za fiziko je vendar nekaj drugega, kot talent za balet, košarko ali igranje violine; ko so, zaradi nujnosti zgodnje temeljite vaje in treninga, bogovom teh talentov (zaradi možnega bodočega dobrega zaslužka, mogoče tudi slave in časti) starši pripravljani žrtvovati otroke že v rosnih letih!

Torej – da ne bi kdo narobe razumel – nič nimam proti delu z nadarjenimi učenci in vsa čast in slava redkim sposobnim učiteljem, ki to zmorejo (še posebej, če vedo kaj delajo in počnejo to odgovorno). Pa so jih fakultete za bodoče učitelje fizike sploh usposobile za tako delo? Učitelji na sploh nismo vrhunski fiziki – (če bi bili, bi potem verjetno ne učili predmaturitetne fizike, neresno bi bilo 'nadarjenemu' napovedovati svetlo bodočnost: '... ko boš velik, boš pa učitelj fizike!'), tega nihče – pameten – tudi od učitelja ne pričakuje, čisto dovolj je, če dobro obvlada običajen pouk fizike. Talenti zahtevajo več učiteljevega znanja, ali se naj (manj 'nadarjeni') učitelj začne dodatno učiti, da bo lahko posebej in dodatno poučeval (enega!) bolj nadarjenega učenca? V osnovni šoli to morda še gre, v srednji šoli je že drugače. Vsak (učitelj) naj dela (če je to le mogoče) tisto, kar mu najbolj 'leži' in ga pritegne in če je bil 'nadarjenec' le eden med stotimi

¹ Mnenja bralcev ne recenziramo in ne lektoriramo.

učenci, moram priznati, da je mene bolj zanimalo, kako zelo raznolikih ostalih 99 učencev naučiti nekaj fizike, kaj in kako njih učiti! Za globljo fiziko, matematiko ... za nadarjenca, pa bo dovolj časa, primernih učiteljev in vse možnosti (na eni izmed preštevilnih univerz našega 'velikega' naroda!) – po maturi, do takrat ne bo nič zamudil!

Nadarjenca seveda vzpodbujajmo h globljemu razmišljanju o predmetu, ki ga zanima, pogovarjajmo se z njim o tem, svetujmo mu literaturo, dostop na internetu, način izbire med množico elektronskih informacij, omogočimo mu, da pokaže svoje znanje v razredu in če to želi – ga pošiljamo na tekmovanja itd. ... Toda dodatni pouk? Posebni pouk? Posebni dodatni pouk ob nedeljah in praznikih, v počitnicah, vorkšopi ...? Mnogi starši želijo stalno 'varstvo' svojih mladoletnikov (srednja šola = vrtec za zmedene najstnike?) – nekateri poslujejo in potujejo po vsem svetu želijo in želijo, da medtem šola njihove mlade čim bolj zaposli! Pa že vrabci čivkajo, da je vsega tega šolarstva v življenju mladostnika preveč in v šolah teh večurnih poukov nihče več ne zmore smotrno organizirati in potem ni čudno, da dopoldne, ko bi morali biti v šoli, srečujemo srednješolce na ulici in jih vidimo posedati po vseh lokalih, vsi so zelo nadarjeni za ta dodatni pouk zapravljanja časa!

Pa še 'vorkšopi' za nadarjene? (= 'delavnica'?), hodimo NA delavnico? – ali bomo hodili po njeni strehi? Ali hodimo tudi NA učilnico? Slovenci smo se vendar že od nekdaj učili V UČILNICAH in delali V DELAVNICAH in ne NA DELAVNICAH! Neverjetno je, kako tudi učitelji nekritično sprejemajo te trapaste modne jezikovne prevode, ki jih delno tudi sami zakuhajo ali pa vsiljujejo tuje kratice in izraze (YPT, TARGET ne! TARGETT!!, ..) – 'imenitnost' zamenjave slovenskih besed z angleškimi tričrkovnicami v vsakdanjem govoru pa je itak izi-ful-kul- ...!

Za učitelja je zahteva po dveh vrstah pouka hkrati, za isto skupino učencev, vendar dodatno delo, nadarjenec pa je lahko za učitelja tudi – nadloga!? In če je naslov 'nadarjenec' za posameznike privlačen (pred leti so se učenci pulili za 'statuse': status športnika, glasbenika, matematika, ...), mnogi 'hočejo več' in dobimo kar naskrat dosti kandidatov za 'nadarjence' (za statuse, tudi za štipendije), vsi odlični, morda še prav dobri, ... celo skupino, podrazred in v istem razredu – dvojni pouk! Predstavljam si: če je na isti ali sosednji šoli učitelj(ica), ki ima premalo ur in se rada ukvarja z nadarjenimi, potem ni problema, bosta pa učila dva učitelja vsak pol ra-

zreda (v istem prostoru?). Toda - ali dobi šola v ta namen denar, ali lahko tak pouk plača? Kdaj bomo pri vsem našem jamranju dojeli, da kot država nismo tako bogati kot nekateri svetli vzgledi in jih zato ne moremo v vsem posnemati!

Morda bi dvojni pouk lahko realizirali s posebno srednjo šolo v večjih krajih (ali samo v Ljubljani?), kjer bi vpisovali samo nadarjence iz večjega območja. V njej bi učili samo zato primerni učitelji, pri pouku bi pa veljala drugačna pravila, kot na drugih šolah.

Moti me pa 'strokovno' vodilo že na platnicah revije: '... HOČEM VEČ ...'!!? Ali naj bi res taka trumpovsko – erdoganska miselnost postala naše vzgojno vodilo? Ali sedanji naši vodilni pedagogi niso dovolj občutljivi, da bi opazili grobost, nasilnost, agresivnost, tega gesla? Imam občutek, da svoje učiteljske miselnosti ne plemenitijo ob prebiranju ustrezne literature, ampak ob gledanju ameriških filmov in nadaljevanj in se navdušujejo za tamkajšnji način življenja; tam oče trka na zaprta vrata sinove sobe, ki so morda tudi zaklenjena in na njih je narisana mrtvaška glava ali kaj podobnega in piše – 'pojdi k vragu' – v sobi se pa – obvezno – valja po postelji 'otroček' in kriči 'HOČEM, HOČEM, HOČEM ...'!

Ja kaj pa sploh hoče? Več 'priznanja', slave, biti najboljši v razredu, na šoli, pri športu, ...? Hočem več ... znanja? ... prestiža?!! ... višjo oceno? ... najdražji bicikel? ... Hočem biti več kot sošolci!!!! Hočem početi, kar sam hočem!!?

Ali morda res hoče več znati? Toda to je lahko le njegovo notranje vodilo in če je res 'nadarjen' ve tudi, kakšna je pot do tega. Prav gotovo ne ceneno protestništvo! Potem revolucionarja potunka še urednik (64. stran): 'Vse' sem že znal pri štirih letih!!! Sedaj pri osemnajstih ne znam nič več kot takrat, nisem nič bolj pameten, kot takrat – zato se pa s tem še hvalim! Ali je to 'strokovno' mnenje (saj je revija strokovna, ali ne?) o vrednosti vzgoje staršev in naše šole??? Zanimivo!! Tudi učitelji se moremo upreti cenanim parolam!

Pouk v razredu z (n) učenci pa naj bo prilagojen večini, (n – 1) učencem in ne le enemu – čeprav prav ta zmora največ! Če bo pa skupaj z nadarjenim učencem učitelj lahko naučil ostale učence več fizike, kot pa brez njega, potem ga bodo vsi veseli, nadarjeni naj tudi sošolce potegne malce globlje v fiziko, naj bo kot kvas v razrednem kolektivu in za tako stanje si mora prizadevati učitelj, to je njegovo pravo delo in ne trening 'boljše' fizike za tekmovanje posameznikov!